

Godkännande av (oskäliga) avtalsvillkor genom ett knapptryck

– vid elektronisk handel över internet

Acceptance of (unreasonable) contract terms by a click
– *purchase over the internet*

Författare:
Matilda Axelsson
Sofia Pettersson

Handledare:
Herbert Jacobsson

Examinator:
Johannes Lerm

Sammanfattning

Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, AvtL, tillkom år 1915. Vid denna tidpunkt var det vanligt att avtal ingicks för varje enskilt fall, där partsvilja uppkom genom anbud och accept. Numera är det vanligare att avtalen har sådan utformning att de kan användas och nå ut till en större massa, denna typ av avtal kallas standardavtal. Eftersom standardavtalen är uppbyggda för att fungera i många affärssituationer behöver näringsidkarna inte längre ta fram individuellt utformade avtal för varje enskild avtalsituation. Standardavtalen har en viktig roll i dagens samhälle och på grund av teknikens snabba utveckling har det blivit allt mer vanligt att konsumenterna gör sina inköp via internet. För att internetköp ska kunna genomföras krävs oftast att konsumenten måste godkänna näringsidkarens standardavtal, vilket sker genom ”point and click”.

Trots att en konsument uttryckligen godkänner näringsidkarens avtalsvillkor genom ett enkelt knapptryck, kan villkoren anses som oskäliga vilket i sin tur kan leda till att delar av eller hela avtalet kan ogiltighetsförklaras alternativt jämkas. Om ett avtalsvillkor är otydligt utformat kan oklarhetsregeln tillämpas och villkoret tolkas därmed till konsumentens fördel.

Uppsatsen innehåller tre analyser, om huruvida de tre stora och världskända företagen Apple-, Facebook- och MacKeepers avtalsvillkor är korrekta och tillåtna med tillämpning av svensk rätt. På grund av teknikens snabba utveckling kan vi i Sverige göra köp och ingå avtal med exempelvis något av de tre ovan nämnda företagen över internet. I och med att internetköp blir allt vanligare, blir också gränsöverskridande handel vanligare. Om gränsöverskridande handel genomförs tillämpas EU-rätten genom förordningen EG 593/2008. Eftersom Sverige är ett av medlemsländerna i EU är de förpliktade att anpassa lagstiftningen efter EU-rätten. År 1993 tillkom EU-direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal, 93/13/EEG. Året efter tillkom Lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, AVLK, för att uppfylla de krav som direktivet ställde. För att utreda vilka avtalsvillkor som kan anses vara oskäliga gentemot konsumenterna i Sverige kan AVLK tillämpas. Förutom AVLK finns det flertalet andra lagar som näringsidkaren är skyldig att följa, till exempel Lag (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler och marknadsföringslagen (2008:486).

Uppsatsen avslutas med kommentarer som kort berör tankar och reflektioner kring de tidigare analyserna. Vi har slutligen kommit fram till att svensk rätt, mycket med hjälp av kompletterande EU-rätt, har varit tillräcklig vid de avtalsvillkor vi undersökt. Vissa villkor i MacKeepers avtal har enligt vår mening varit oskäligen, men avtalsvillkoren har i efterhand kunnat förklaras ogiltiga med hjälp av bestämmelsen i 36 § AvtL. Apples och Facebooks avtalsvillkor har enligt vår mening varit skäligen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Förkortningslista	5
Terminologi	6
1. Inledning	7
1.1 Problembakgrund	7
1.2 Problemformulering	8
1.3 Syfte	8
1.4 Avgränsningar	8
1.5 Metod och material	9
1.6 Disposition	10
2. Standardavtal	11
2.1 Allmänt om standardavtal	11
2.2 Standardavtalets syfte	12
2.3 Godkännande av standardavtal vid internethandel	12
2.4 Oklarhetsregeln	14
3. Ett avtals ogiltighet	16
3.1 Överraskande och tyngande villkor	16
3.2 Generalklausulen- 36 § AvtL	18
3.2.1 Generalklausulens syfte	19
3.3 Lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden	20
4. Lagar för näringsidkaren	23
4.1 Marknadsföringslagen (2008:486)	23
4.2 Lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster	23
4.3 Lag (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler	23
5. Gränsöverskridande internethandel	25
6. Världskända företags avtalsvilkors eventuella oskälighet	26
6.1 Apples avtalsvillkor - iTunes Store	26
6.2 Tillämpliga lagar och regler för Apple- iTunes Stores avtalsvillkor	26
6.3 Analys Apple- iTunes Store	26
6.4 Facebooks avtalsvillkor	27
6.5 Tillämpliga lagar och regler för Facebooks avtalsvillkor	27
6.6 Analys Facebook	28
6.7 MacKeepers avtalsvillkor	29
6.7.1 Friskrivningsklausul	30
6.7.2 Ändring av funktioner	30

6.7.3 Tvister	30
6.8 Tillämpliga lagar och regler för MacKeepers avtalsvillkor	31
6.8.1 Friskrivningsklausul	31
6.8.2 Ändring av funktioner	31
6.8.3 Tvister	32
6.9 Analys MacKeeper	32
6.9.1 Friskrivningsklausul	33
6.9.2 Ändring av funktioner	35
6.9.3 Användning av annat lands lagstiftning	35
6.9.4 Tvistlösning genom skiljedom	36
7. Slutlig kommentar	38
Bilaga 1: Apples avtalsvillkor	39
Bilaga 2: Facebooks avtalsvillkor	40
Bilaga 3: MacKeepers avtalsvillkor	41
Friskrivningsklausuler	41
Ändringsklausul	42
Användning av annat lands lagstiftning	43
Tvistlösning genom skiljedom	43
Käll- och Litteraturförteckning	44

Förkortningslista

AVLK	Lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden
AvtL	Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
DAL	Lag (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler
EG	Europeiska gemenskapen
EHL	Lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster
EU	Europeiska unionen
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätten
KkL	Konsumentköplagen (1990:932)
MD	Marknadsdomstolen
MFL	Marknadsföringslagen (2008:486)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
PMD	Patent- och Marknadsdomstolen
PMÖD	Patent- och Marknadsöverdomstolen
Prop.	Proposition
SOU	Statens offentliga utredningar
TR	Tingsrätten

Terminologi

Accept	Accepterande svar på ett anbud. ¹
Anbud	”Ett erbjudande om att ingå ett avtal”. ²
Dispositiv	”En lag som kan avtalas bort eller åsidosättas och inte behöver följas”. ³
Grov vårdslöshet	Innebörden av grov vårdslöshet är en svår gränsdragning. ⁴ Det finns ingen tydlig definition. Men handlandet är riktigt oaktsamt eller försumligt.
Jämkning	Ändra eller åsidosätta ett villkor.
Klausul	Villkor
”Point and click”	Ingående av avtal med ett knapptryck.
Tredskodom	Om en domstol dömt i ett mål och en part inte infunnit sig i förhandlingen meddelas tredskodom. Det vill säga, domen meddelas endast när någon part inte infunnit sig till förhandling, trots en kallelse därom.
Uppsåt	”Att medvetet, med syfte att åstadkomma en viss effekt, göra något, exempelvis orsaka en skada”. ⁵
Vårdslöshet	”Oaktsamhet eller försumlighet”. ⁶

---

¹ <https://lagen.nu/begrepp/Accept> (Hämtad 2017-05-24)

² <https://lagen.nu/begrepp/Anbud> (Hämtad 2017-05-24)

³ https://lagen.nu/begrepp/Dispositiv_lag (Hämtad 2017-06-14)

⁴ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.104

⁵ <https://lagen.nu/begrepp/Upps%C3%A5t> (Hämtad 2017-05-24)

⁶ <https://lagen.nu/begrepp/V%C3%A5rds%C3%B6shet> (Hämtad 2017-05-24)

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

Avtal har under lång tid ingåtts individuellt mellan två parter för varje enskilt fall. En av parterna lämnade ett anbud medan den andra parten lämnade sin accept. När två överensstämmande viljeförklaringar förelåg hade ett bindande avtal uppkommit.⁷

Nuförtiden sker det mesta elektroniskt och det blir allt vanligare att konsumenter ingår avtal via internet. De traditionella avtalen som ingicks individuellt mellan två parter har kommit att ersättas med standardavtal som snabbt godkänns genom ett klick. Standardavtal är en avtalstyp som är formulerad för att tillämpas på ett större antal affärssituationer och för att på så sätt kunna nå ut till en större massa av konsumenter. Ett kännetecken för standardavtal är att de inte har blivit föremål för individuell förhandling.⁸

I takt med att standardavtalen började utvecklas behövde näringsidkarna inte längre ta fram individuella avtal för varje enskild avtalssituation. Eftersom köp av produkter och tjänster numera ofta sker över internet, utvecklades ”point and click”, vilket innebär att konsumenten med ett enkelt knapptryck kan ingå elektroniska avtal.⁹ Ofta är standardavtal långa och komplicerade avtal, som konsumenten ombeds läsa igenom för att sedan godkänna.¹⁰ Efter en konsuments accept på anbudet, föreligger ett för parterna bindande avtal.¹¹ Näringsidkarens anbud är således det redan förformulerade standardavtalet och konsumentens accept är det slutgiltiga knapptrycket. Det är allmänt känt att många konsumenter inte läser villkoren, utan godkänner utan att veta vad som står i avtalet. Detta ger företagen möjlighet att kunna smyga in oskäligen villkor i avtalet.

---

⁷ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.14

⁸ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.16

⁹ Kihlman, Jon (red.), *Elektronisk signering: en antologi*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2013, s.48

¹⁰ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.71

¹¹ Kihlman, Jon (red.), *Elektronisk signering: en antologi*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2013, s.47

1.2 Problemformulering

- Finns det tillräcklig lagstiftning i svensk rätt för att kunna förhindra företag att införa oskäligen avtalsvillkor i sina avtal på internet?
- Går det som konsument att i efterhand yrka att det ingångna avtalet innehöll oskäligen villkor?
- Finns det oskäligen avtalsvillkor i Apple, Facebook-, och MacKeepers avtal?

1.3 Syfte

Syftet med vår uppsats är att, genom tre olika världskända företags avtal, studera huruvida rättslig bundenhet uppkommer vid oskäligen avtalsvillkor. Vidare är syftet att undersöka huruvida oskäligen avtalsvillkor kan angripas samt om tillräcklig lagstiftning för detta finns i svensk rätt. Med utgångspunkt i vår problemformulering kommer vi föra en analys om dessa frågeställningar. Denna uppsats riktar sig främst till icke juridiskt kunniga personer.

1.4 Avgränsningar

Vi har valt att studera utländska företags avtal, men kommer trots detta endast belysa svensk rätt. Vi utgår därmed från den hypotetiska situationen att konsumentens motpartsland i samtliga fall är Sverige. Det är intressant för oss som författare och förhoppningsvis även för våra läsare, att se vilken rättslig hjälp som finns att inhämta i sitt hemland. Eftersom ett av uppsatsens syften är att undersöka huruvida svensk lagstiftning är tillräcklig för att kunna angripa oskäligen avtalsvillkor, blir avgränsningen dessutom nödvändig. Vid studerandet av företagens avtal har vi uppmärksammat flertalet villkor som, enligt vår mening, skulle kunna anses vara oskäligen. Vi har dock valt att inte ta med dessa villkor i uppsatsen eftersom vi inte funnit något rättsligt stöd för att varken kunna giltighets- eller ogiltighetsförklara dessa. Uppsatsen belyser endast avtalsvillkor mellan näringsidkare och konsument, vikt har således inte lagts vid kommersiella avtalsrelationer.

1.5 Metod och material

För uppsatsens genomförande har vi studerat Apple-, Facebook- och MacKeepers avtal, för att se huruvida de innehåller oskäligen avtalsvillkor. Varför vi valt dessa tre företag är, eftersom de erbjuder tjänster och produkter som många konsumenter nyttjar. Vi har läst företagens avtal och sökt efter villkor som kan tänkas vara oskäligen. Trots att företagen är utländska har vi valt att endast applicera svensk rätt på avtalen och dess villkor. Vi har gjort detta för att undersöka huruvida de eventuellt oskäligen avtalsvillkoren kan angripas med tillämpning av svensk rätt. Som konsument i Sverige är det som sagt mer aktuellt och intressant att undersöka huruvida svensk rätt är tillräcklig för att utreda ett tvistigt rättsläge mellan två olika länder. På grund av att Sverige är ett medlemsland i EU och EU-rätten ska vara en del av svensk lag, blir EU-rätten i vissa fall tillämplig. Eftersom det är svenska konsumenter som denna uppsats riktar sig till har språket anpassats till denna målgrupp.

Vi har som utgångspunkt i uppsatsen använt oss av sedvanlig juridisk metod, vilket innebär att det är svenska rättskällor såsom lagtext, förarbeten samt praxis vi sökt svar i.¹² Det är i första hand lagtext vi använt oss av och de lagar som främst berörts är AvtL samt AVLK. Praxis har till största del använts för ett förtydligande syfte, men har även varit till hjälp under analysen. Vi har studerat juridisk litteratur och det är främst professor Ulf Bernitz verk som stått i fokus. Det är litteratur av den nyaste upplagan som behandlats, med undantag från professor Bert Lehrbergs bok ”Avtalstolkning”. Vi är medvetna om att upplagan inte är den nyaste, men ändå valt att ha med boken eftersom användningen av den är ytterst begränsad. EU-rätten har som sagt berörts och det är direktiv 93/13/EEG om oskäligen villkor i konsumentavtal som vi främst anför som stöd. Eftersom elektronisk handel är ett tämligen nytt fenomen har vi kompletterat materialet med information från internetkällor. Apple-, Facebook- och MacKeepers avtal har inhämtats från internet. Annars är det information från konsumentverket som främst använts.

---

¹² http://juridiskpublikation.se/wp-content/uploads/2014/10/12011_Richard-Nordquist.pdf, (Hämtad 2017-05-22)

1.6 Disposition

I nästkommande avsnitt ges läsaren grundläggande information om vad ett standardavtal och dess syfte är. När information givits om vad ett standardavtal innebär, faller det naturligt att fortsätta kapitel två med godkännande av avtalsvillkoren vid internethandel. I tredje kapitlet utreds ett avtals ogiltighet, vad som exempelvis anses som oskäligen klausuler i ett avtalsvillkor och hur dessa villkor kan angripas. Relevanta lagar kommer kort att redovisas i kapitel fyra, detta för att ge läsaren förståelse kring vilka krav som ställs på en näringsidkare och vilken information denne måste tillse en konsument för att ett avtal ska anses vara riktigt ingånget. I kapitel fem får läsaren kännedom om gränsöverskridande handel och dess eventuella påverkan på avtalsvillkor, eftersom många avtal som ingås idag, sker med avtalsparter från olika länder. Slutligen har vi i kapitel sex studerat tre, för många, vanligt förekommande avtal och dess innehåll. I avtalen har vi uppmärksammat eventuella oskäligen klausuler och undersökt huruvida så är fallet.

2. Standardavtal

2.1 Allmänt om standardavtal

När AvtL tillkom år 1915 ingicks ett avtal ofta individuellt för varje enskilt fall, det fanns ett anbud och det fanns en accept. När det mellan parterna fanns två överensstämmande viljeförklaringar uppkom ett bindande avtal. Regler för avtal och dess ingående finns i AvtL, men tiderna förändras och situationen är inte längre som den var år 1915, när AvtL blev lag.¹³

På senare tid har det ur rättspraxis och doktrin vuxit fram regler om standardavtal, ett begrepp som ännu inte är definierat i lag.¹⁴ Standardavtal har inte blivit föremål för individuell förhandling utan är ett i förväg framtaget avtal som ska fungera i ett större antal affärssituationer där minst en av parterna måste bytas ut.¹⁵ För att förtydliga begreppet ytterligare kommer här nedan en definition:

“Standardavtal kan definieras såsom sådana avtal, som helt eller delvis ingås enligt i förväg formulerade standardiserade villkor, avsedda att tillämpas likartat i ett större antal konkreta avtalssituationer av viss art vilka åtminstone den ena avtalsparten växlar, och som så vitt gäller dessa villkor inte har blivit föremål för individuell förhandling.”¹⁶

Ett kännetecken för standardavtal är, att de är allmänt utformade och färdigskrivna redan innan ett avtal ska ingås, avtalet ser med andra ord likadant ut oavsett vilka avtalsparterna är.¹⁷ Standardavtal har kommit att bli dominerande i flera olika avtalsrelationer, däribland i relationen mellan näringsidkare och konsument.¹⁸

---

¹³ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.14

¹⁴ Ramberg, Jan & Ramberg, Christina, *Allmän avtalsrätt*, 10., omarb. och utök. uppl., Wolters Kluwer, Stockholm, 2016, s.150

¹⁵ Adlercreutz, Axel, Gorton, Lars & Lindell-Frantz, Eva (2016). *Avtalsrätt*. 1,14. uppl. Lund: Juristförlaget, s. 22

¹⁶ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.16

¹⁷ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.16

¹⁸ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.14

2.2 Standardavtalets syfte

Standardavtalet är som tidigare nämnt uppbyggt för att fungera på olika affärsområden och för olika avtalsparter. Standardavtalets uppbyggnad tjänar olika syften och de tre viktigaste av dessa är;

- precisera rättsläget,
- förskjuta affärsriskernas fördelning och
- rationalisera avtalsförhållandena.

Att precisera rättsläget innebär att standardavtal ska ha en rättslig funktion när det inte finns något reglerat i lag.¹⁹ En precisering av rättsläget i ett standardavtal innebär att avtalsvillkoren är tydligt utformade på ett sådant sätt att konsumenten förstår villkoren samt följderna av dessa. Tydliga villkor leder till en förutsebarhet som minskar risken för missförstånd och onödiga kostnader.²⁰

Att förskjuta affärsriskernas fördelning innebär att företagen minskar sina risker, vilket främst sker genom friskrivningsklausuler. Friskrivningsklausuler kan endast användas för de delar av lagen som är dispositiv. I konsumentförhållanden gäller ofta tvingande rätt och företagen kan därför inte använda sig av friskrivningsklausuler i samma utsträckning.²¹

Det sista syftet, att rationalisera avtalsförhållanden, innebär att ett avtal standardiseras istället för att vara individuellt utformat för konsumenten. Det innebär att avtalsvillkoren kan nå ut till ett större antal konsumenter. Exempel på standardiserade avtal är avtalsvillkor som ska gälla vid buss- och tågresor eller vid parkering av bilen i ett parkeringshus.²²

2.3 Godkännande av standardavtal vid internethandel

I dagens samhälle blir det allt mer vanligt att konsumenter gör sina inköp över internet. För att genomföra köp elektroniskt krävs att konsumenten godkänner säljarens standardavtalsvillkor.

---

¹⁹ Ramberg, Jan & Ramberg, Christina, Allmän avtalsrätt, 10., omarb. och utök. uppl., Wolters Kluwer, Stockholm, 2016, s.151

²⁰ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.21

²¹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.22

²² Ramberg, Jan & Ramberg, Christina, Allmän avtalsrätt, 10., omarb. och utök. uppl., Wolters Kluwer, Stockholm, 2016, s.151

Villkoren godkänns ofta genom att konsumenten får klicka i en ruta med exempelvis texten “jag godkänner dessa avtalsvillkor”.²³

Standardavtalsvillkoren som ska godkännas innan köpets genomförande finns ofta bifogade i en länk, så konsumenten har möjlighet att läsa igenom dem. Vid konsumentförhållanden är det viktigt att standardavtalsvillkoren finns nära till hands, att de är tydligt utformade samt att konsumenten förstår att villkoren är en del av avtalet.²⁴ När konsumenten aktivt accepterat standardavtalsvillkoren, bekräftar denne att avtalsvillkoren är skäliga samt att de blir en del av avtalet. En annan metod för att införliva avtalsvillkoren vid internethandel är att standardavtalen automatiskt kommer upp på skärmen. Det är enklare för konsumenten att ta del av avtalsvillkoren och större chans att denne läser igenom dessa, än när villkoren finns tillgängliga via en bifogad länk.²⁵ Genom att konsumenten godkänt villkoren förväntar sig oftast denne att det är dessa villkor som kommer att bli tillämpliga och utgöra en del av avtalet. Användandet av standardavtal och att villkor har tillhandahållits via en länk har i dagens samhälle därmed kommit att bli sedvänja vid elektroniska avtalsslut.²⁶

I dagsläget är internetköp en del av vardagen och det är vanligt att köpen sker med hjälp av en smartphone. Smartphones är enheter som oftast har mindre skärmar än exempelvis en dator eller en surfplatta, vilket medför ett högre krav på utformningen av avtalsvillkoren och godkännandet av dessa. Processen att godkänna avtal via en smartphone ska vara enklare. Ett godkännande borde kunna ske genom ett enda moment, men en klickruta är kanske inte det mest optimala. Godkännandet kan dock ske genom ett knapptryck, så länge villkoren är tydliga och att konsumenten är införstådd med att standardvillkoren blir en del av avtalet.²⁷

Trots att konsumenten aktivt måste acceptera avtalsvillkoren för att kunna genomföra ett köp, finns det inget krav på att konsumenten läser villkoren.²⁸

---

²³ <https://www.setterwalls.se/Global/ELEKTRONISK%20SIGNERING%20CH%2004.pdf> s.48 (Hämtad 2017-03-21)

²⁴ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.64

²⁵ Kihlman, Jon (red.), *Elektronisk signering: en antologi*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2013, s.49

²⁶ Kihlman, Jon (red.), *Elektronisk signering: en antologi*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2013, s.48–49

²⁷ Kihlman, Jon (red.), *Elektronisk signering: en antologi*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2013, s.48–49

²⁸ NJA 2011 s.600

“Avgörande är således att skäliga åtgärder vidtagits för att ge motparten möjlighet att utan svårighet ta del av standardvillkoren före avtalslutet; det krävs dock inte att parten faktiskt har gjort det”.²⁹

En princip som finns inom standardavtalsrätten är, att om standardavtalet innehåller oväntade eller särskilt betungande villkor, måste dessa tydligt framhållas för att de ska kunna godkännas och således bli en del av avtalet.³⁰

2.4 Oklarhetsregeln

Oklarhetsregeln, vilken används för att tolka skriftliga avtal, härstammar från romersk rätt men förekommer även i engelsk- och amerikansk rätt. Regeln innebär att otydliga avtalsvillkor tolkas till nackdel för näringsidkaren och till fördel för konsumenten.³¹ Regeln kommer även till uttryck i artikel 5 i direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal (93/13/EEG). Det behöver inte innebära att otydligheten i avtalsvillkoret medvetet tagits med, kriteriet för användning av oklarhetsregeln är endast att villkoret är otydligt eller svårbegripligt utformat. Oklarhetsregeln kan användas på alla skriftliga avtal, men används främst vid standardavtal eftersom det endast är en av parterna, och då den som ses som den starkare parten, som ensidigt upprättat avtalet. Oklarhetsregeln finns lagreglerad i 10 § AVLK och används i de mest tveksamma fallen,³² eftersom principen haft begränsad användning i svensk rätt. Regeln fastslår att om innebörden av ett avtalsvillkor är otydligt, ska det tolkas till nackdel för näringsidkaren och till förmån för konsumenten. Regeln gäller således för avtal mellan näringsidkare och konsument, även vid muntliga sådana.³³

HD har vid några tillfällen använt sig av oklarhetsregeln, nedan illustreras två exempel på domar som förtydligar denna:

NJA 2001 s.255, ett gift par från Göteborg var inte nöjda med sin fastighetsmäklare och paret vände sig därför till sitt försäkringsbolag Skandia för begäran om ersättning. Mäklaren ansågs ha orsakat paret skada genom oaktsamhet. Försäkringsbolaget ville inte betala ut ersättning och paret stämde fastighetsmäklaren. Om mäklaren fälldes i domstol skulle paret få ersättning av

²⁹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.65

³⁰ NJA 2011 s. 600

³¹ Lehrberg, Bert, *Avtalstolkning: tolkning av avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område*, 6. uppl., Iusté, Uppsala, 2014 s.195

³² SOU 1974:83 s.115.

³³ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.98–99

Skandia, men eftersom fastighetsmäklaren inte gett svaromål meddelades tredsdom. Paret skrev till Skandia med begäran om betalning i enlighet med tredsdomen. Försäkringsbolaget hänvisade till försäkringsvillkoren och menade att den försäkrade utan deras tillåtelse inte har rätt att medge skadeståndsskyldighet eller godkänna ersättningskrav. TR ansåg att Skandia inte behövde ge ut någon ersättning eftersom det förelåg en tredsdom mot paret. HovR ansåg att höga krav på tydlighet borde ha ställts på Skandia med tanke på utformningen av avtalsvillkoret, i enlighet med oklarhetsregeln. HovR bedömde att tydlighet inte förelåg och ändrade TR:s dom. HD fastslog att det var Skandia som författat villkoren och om Skandia menat att tredsdom skulle vara undantaget från rätt till betalning av försäkringsersättning, så skulle detta ha skrivits klart i villkoret, i enlighet med oklarhetsregeln. Makarna fick således rätt till försäkringsersättning, eftersom avtalsvillkoret inte var tydligt nog.

NJA 2001 s. 750, berör en tvist angående Trygg-Hansas försäkringsvillkor avseende rättsskyddsförsäkring för företag, som Advokatbolaget ansåg vara otydliga. Parterna tolkade begreppet ”överskjutande kostnader” på två skilda sätt. Trygg Hansa ansåg inte försäkringsvillkoret såsom otydligt och att det skulle tolkas på det sätt som det gjordes vid ersättningsutbetalningen till Trygg Hansa. Advokatbolaget ansåg däremot att ett avtalsvillkor först och främst ska tolkas utifrån dess språkliga formulering, men om detta inte går ska villkoret tolkas med stöd av doktrin och praxis. TR utgick från att avtalsvillkoret skulle tolkas med hjälp av den grundläggande principen inom avtalstolkning, nämligen att utgångspunkten skulle vara partsviljan. I detta fall var det dock ett ensidigt utformat avtal och därmed kunde partsvilja inte tillämpas. En annan regel som blev tillämplig var oklarhetsregeln. Enligt denna regel skulle villkoret tolkas till nackdel för den som utformat det otydliga avtalsvillkoret. I detta fall ansågs avtalsvillkoret vara otydligt och med användning av oklarhetsregeln blev Trygg Hansa skadeståndsskyldig gentemot Advokatbolaget. HovR hade inte samma uppfattning som TR i frågan. HovR ansåg att försäkringsvillkoret var enkelt och kortfattat. Att parterna sedan hade olika uppfattningar om vad som menades med villkoret behövde inte innebära att villkoret var otydligt på ett sådant sätt att oklarhetsregeln kunde tillämpas. HovR upphävde därför TR dom samt ogillade Advokatbolagets talan. Advokatbolaget överklagade och begärde att HD skulle fastställa TR dom. HD bedömde att oklarhetsregeln inte hade företräde framför exempelvis traditioner, villkorets formulering samt art och vad som sakligt sett är förnuftigt. HD avslog överklagandet.

3. Ett avtals ogiltighet

3.1 Överraskande och tyngande villkor

När ett avtal skrivits av en näringsidkare i syfte att ingås med en konsument, ses näringsidkaren som den starkare parten i avtalsförhållandet. Som näringsidkare är det lätt att smyga in oskäligen eller överraskande villkor i ett ensidigt upprättat standardavtal som ska nå ut till ett större antal konsumenter, för att själv göra vinning. Som tidigare nämnts är det allmänt känt att långa och krångliga avtal sällan läses igenom av konsumenten innan ett slutgiltigt godkännande, i form av ”point and click”, sker.³⁴

I Sverige finns tre varianter på avtalsvillkor som anses oskäligen;

1. om avtalsvillkoren strider mot regler inom tvingande konsumentskyddande lagstiftning,
2. om avtalsvillkoren inte är gynnsamma för konsumenten, så att det leder till obalans mellan parternas rättigheter eller
3. om förutsebarhet saknas och villkoren är oklara eller vilseledande.³⁵

Dispositiva regler kan avtalas bort och behöver således inte vara en del av avtalet. Vid tvingande lagstiftning gäller motsatsen, det vill säga, regler till konsumentens fördel kan inte avtalas bort. Klausuler som åsidosätter regler om tvingande konsumentskyddande lagstiftning får inte införlivas i avtal. Reglerna om tvingande lagstiftning finns för att skydda konsumenten, eftersom denne ofta ses som den svagare parten i avtalsförhållandet.³⁶

Tvingande regler kan dock avtalas bort, så länge det är till konsumentens fördel och därmed blir en förmån för denne.³⁷ Det är de tvingande reglerna som har betydelse för huruvida avtalsvillkor ses som oskäligen eller inte. Om ett avtals innehåll strider mot tvingande rätt, kan de oskäligen villkoren sättas åt sidan.³⁸ Oklarhetsregeln, som berördes under avsnitt 2.5, kommer här till uttryck och oklarheten påverkar parten som författat de oskäligen klausulerna.³⁹ Det framkommer att ett villkor som inte varit föremål för individuell förhandling alltid ska tolkas till konsumentens fördel (10 § AVLK). Tyngande klausuler som

---

³⁴ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.71

³⁵ <http://www.konsumentverket.se/for-foretag/avtal-och-mallar/avtalsvillkorlagen/> (Hämtad 2017-04-08)

³⁶ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.108

³⁷ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.117

³⁸ Adlercreutz, Axel, Gorton, Lars & Lindell-Frantz, Eva (2016). *Avtalsrätt*. 1,14. uppl. Lund: Juristförlaget, s.

30

³⁹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.102

inte är gynnsamma för konsumenten är främst friskrivningsklausuler, vilket innebär att en avtalspart friskriver sig ansvar.⁴⁰ Friskrivningsklausuler tolkas restriktivt gentemot den part som författat klausulerna. Skadeståndsklausuler eller klausuler med påföljder med anledning av fel eller dröjsmål, är oftast de klausuler som tolkas restriktivt.⁴¹ En näringsidkare kan aldrig friskriva sig sitt ansvar från klausuler rörande grov vårdslöshet eller uppsåt. Det är en svår gränsdragning med vad som anses vara innebörden av grov vårdslöshet. Gränsdragningen är viktig för huruvida en friskrivning kan anses oskälig och därmed inte utgöra en del av avtalet.⁴² Det finns två förarbeten till 36 § AvtL och de har olika riktlinjer för vad som gäller när en friskrivning från grov vårdslöshet eller uppsåt har gjorts. I prop. 1975/76:81 stadgas att en friskrivning i princip aldrig kan göras när det föreligger vårdslöshet eller uppsåt.⁴³ Det framgår av SOU 1974:83, att undantag från friskrivning kan göras, trots vårdslöshet eller uppsåt.⁴⁴ Det finns således stöd för två principer.

Klausuler som är undandömda, har fel rubrik, eller som är så pass finstilt skrivna att de knappt kan läsas, är exempel på villkor som saknar förutsebarhet. Uppfattningen om svårlästa-, svårtillgängliga- och finstilt avtal, är att de inte anses vara en del i det av parterna ingångna avtalet.⁴⁵ Ett villkor kan även sakna förutsebarhet om det är oklart formulerat eller om det är vilseledande. Om ett villkor anses sakna förutsebarhet, beror på konsumentens svårigheter att kunna förutse villkorets konsekvenser.⁴⁶ Nämda klausuler är inte bindande så länge motsatt part inte uttryckligen accepterat dem.⁴⁷ Klausulernas tydlighet går hand i hand med näringsidkares lojalitetsplikt gentemot konsumenter. En näringsidkare ska handla lojalt och rättvist mot en konsument och genom att handla lojalt uppfylls en näringsidkares krav på god sed. Vid begreppet god sed tas exempelvis hänsyn till huruvida näringsidkaren uppmuntrat konsumenten att acceptera villkoren.⁴⁸ Reglerna är av marknadsrättslig natur, vilket inte kommer vara vårt huvudsakliga fokus i denna uppsats.

Principen pacta sunt servanda som framgår av bestämmelsen i 1 § AvtL, är en grundläggande princip om att avtal ska hållas. Vad blir konsekvenserna av att ett avtal ingåtts och visat sig

---

⁴⁰ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.69

⁴¹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.101–102

⁴² Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.104

⁴³ Prop. 1975/76:81 s.144

⁴⁴ SOU 1974:83 s.105–106

⁴⁵ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.71–73

⁴⁶ <http://www.konsumentverket.se/for-foretag/avtal-och-mallar/avtalsvillkorlagen/> (Hämtad 2017-05-24)

⁴⁷ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.71–73

⁴⁸ Prop. 1994/95:17 s.109

innehålla en eller flera oskäligen klausuler? Ska avtalet hållas, eller finns det sätt att frånga denna princip? Dessa frågor besvaras i följande avsnitt.

3.2 Generalklausulen- 36 § AvtL

I svensk rätt råder avtalsfrihet, det vill säga att parterna själva får bestämma vad de ska avtala om samt hur villkoren ska vara utformade. Efter ett avtals ingående föreligger ett giltigt avtal, vilket parterna är bundna till. Att avtal ska hållas, är som tidigare nämnts, utgångspunkten inom avtalsrätten. Det finns dock tillfällen när ett avtal kan jämkas eller ogiltighetsförklaras, vilket sker genom den så kallade generalklausulen i 36 § AvtL.⁴⁹ Generalklausulen införlivades i AvtL år 1976 eftersom det ansågs att de jämnings- och oskälighetsregler som fanns vid den tidpunkten var otillräckliga. I och med generalklausulens införande har domstolarna ett större utrymme samt fler möjligheter till att ingripa vid oskäligen villkor, därmed ökar konsumenternas skydd mot oskäligen villkor.⁵⁰

Domstolen kan med hjälp av generalklausulen förklara hela avtalet ogiltigt eller jämka det oskäligen avtalsvillkoret. Att ett avtal förklaras ogiltigt, det vill säga lämnas utan avseende, innebär att avtalsparternas prestationer ska gå åter. Detta betyder att parternas tidigare förmögenhetsställning också ska ställas åter, vilket ofta är svårt och ibland omöjligt. Ett helt avtal kan dock inte ogiltighetsförklaras, om en part inte yrkat på detta.⁵¹ En påföljd som ofta anses som ett bättre alternativ är jämkning. Syftet med jämkning är att göra villkoret mer skäligen, vilket kan betyda att ena parten befrias från någon förpliktelse eller att förpliktelsen minskar till en mer skäligen nivå. Ett belopp eller förpliktelse kan jämkas till noll,⁵² vilket betyder att villkoret sätts åt sidan och jämkas bort, det vill säga att endast villkoret lämnas utan avseende. Förutom de jämkade villkoren eller villkoret, är resterande avtal giltigt.⁵³

Generalklausulen innebär kort sammanfattat, att om ett villkor i ett avtal anses oskäligen med hänsyn till exempelvis dess innehåll eller omständigheter vid dess tillkomst, får avtalsvillkoret jämkas eller lämnas utan avseende.⁵⁴ Gällande avtalsvillkor i konsumentförhållanden blir

---

⁴⁹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.144–145

⁵⁰ Adlercreutz, Axel, Gorton, Lars & Lindell-Frantz, Eva (2016). *Avtalsrätt*. 1,14. uppl. Lund: Juristförlaget, s.331

⁵¹ Adlercreutz, Axel, Gorton, Lars & Lindell-Frantz, Eva (2016). *Avtalsrätt*. 1,14. uppl. Lund: Juristförlaget, s.335

⁵² Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.158

⁵³ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.151

⁵⁴ Prop. 1994/95:17 s.16

dessutom 11 § AVLK tillämplig (36 § 4 stycket AvtL). Generalklausulen har en bred räckvidd och är tillämplig vid både standardavtal och individuellt utformade avtal. Genom de fyra olika omständigheterna i lagregeln, blir regeln heltäckande.

Omständigheterna är följande:

- avtalets innehåll,
- omständigheterna vid avtalets tillkomst,
- senare inträffade förhållanden och
- omständigheter i övrigt.⁵⁵

NJA 1981 s.711, är ett fall som förtydligar användningen av generalklausulen. Ett aktiebolag sålde en tomt till en man. Samma dag upprättades ett entreprenadkontrakt där bolaget åtog sig att upprätta en villabyggnad. Entreprenaden skulle utföras i överensstämmelse med standardavtalet AB 65. Mannen flyttade in i villan och var inte nöjd. Han ansökte om att stämma bolaget samt yrkade i TR att bolaget skulle avhjälpa felet han ansåg att villan hade. Bolaget ansåg att TR inte var behörig att pröva tvisten eftersom avtalet hade en skiljeklausul. TR konstaterade först att ett giltigt avtal torde föreligga. TR diskuterade sedan prop. 1975/76:81 där det bland annat anfördes att det vid förhållandet mellan näringsidkare och konsument, i många fall finns anledning att ingripa mot en skiljeklausul. TR bedömde att avtalsvillkor om skiljeförfarande borde betraktas som oskäligen i förhållandet mellan en näringsidkare och en konsument. Avtalsvillkoret lämnades utan avseende enligt 36 § AvtL och TR ansåg därmed att tvisten mellan mannen och bolaget kunde tas upp i TR. HovR kom fram till motsatsen och menade att TR dom skulle ändras med tanke på att ett giltigt avtal förelåg. HovR bedömde att mannen inte lagt fram omständigheter som visade att skiljeklausulen skulle kunna anses som oskäligen och därmed lämnas utan avseende. Tvisten mellan mannen och bolaget skulle enligt HovR hänskjutas till skiljemän. HD ansåg också att ett giltigt avtal förelåg mellan parterna och att skiljeklausulen därmed var en del av avtalet. HD ansåg att skiljeklausuler, vid fall med parter bestående av en näringsidkare och en konsument, ofta ses som oskäligen. HD ändrade därför HovR:s dom och dömde, precis som TR, till att villkoret om skiljeklausul skulle lämnas utan avseende enligt 36 § AvtL. HD bedömde därmed att TR var behörig att pröva tvisten mellan mannen och bolaget.

3.2.1 Generalklausulens syfte

Ett av syftena med klausulens införande var att domstolarna skulle få större möjligheter att ingripa i avtalsförhållanden. Ett särskilt behov av skydd finns vid avtalsrelationer mellan en

---

⁵⁵ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.154–155

näringsidkare och en konsument, vilket betraktas vid domstolars ingripande.⁵⁶ Utrymmet domstolarna har för att tillämpa denna bestämmelse är tämligen stort. Klausulen har som nämnts en bred räckvidd och kan tillämpas på oskäligen avtalsvillkor av alla slag.⁵⁷ Huvudsyftet med klausulen är därmed att hjälpa den part som har en underlägsen ställning och regeln omnämner specifikt konsumentens behov till skydd.⁵⁸ Klausulen är tillämplig för omständigheter som fanns vid avtalets tillkomst samt för omständigheter som inträffat efter avtalstidpunkten.⁵⁹ Beträffande konsumentförhållanden finns det även regler i en enskild lag, nämligen AVLK.

3.3 Lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

AVLK tillkom år 1994 för att uppfylla de krav som ställdes i EU-direktivet om oskäligen villkor i konsumentavtal (93/13/EEG). Sverige är på grund av medlemskapet i EU förpliktat att anpassa lagstiftningen efter EU-rätten.⁶⁰ Det finns två olika avtalsvillkorlagar, men vi fokuserar endast på förhållandet mellan konsument och näringsidkare och det är då *lag om avtalsvillkor i konsumentförhållande*, AVLK, som blir tillämplig.⁶¹

AVLK inriktar sig på företagets agerande på marknaden. MFL samt AVLK har samma struktur och således en liknande utformning, varför båda dessa lagar har kommit att användas vid konsumentförhållanden. Fall berörande dessa två lagar bedöms av PMD⁶², de beslut som fattas av PMD går att överklaga till PMÖD.⁶³ PMD, som är en nationell domstol i Sverige, kan besluta om förbud mot fortsatt användning av en näringsidkares utformade standardavtal. Domstolen kan även utdöma lämpliga påföljder, om användningen fortsätter trots förbudet (3 § AVLK).

Lagens syfte är även att ingripa mot standardavtal som innehåller oskäligen avtalsvillkor. Gällande standardvillkor i konsumentavtal, styr direktivet 93/13/EEG även generalklausulen i

---

⁵⁶ Adlercreutz, Axel, Gorton, Lars & Lindell-Frantz, Eva (2016). *Avtalsrätt*. 1, 14. uppl. Lund: Juristförlaget, s.332

⁵⁷ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.155

⁵⁸ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.156–157

⁵⁹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.156–157

⁶⁰ Prop. 1994/95:17 s.1

⁶¹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.184

⁶² I direktiv 93/13 EEG står det MD men sedan 1 september 2016 benämns domstolen PMD.

<http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domstolarna/Patent--och-marknadsdomstolarna/> (Hämtad 2017-05-23)

⁶³ <http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domstolarna/Patent--och-marknadsdomstolarna/> (Hämtad 2017-05-23)

36 § AvtL. De mer preciserade reglerna i direktivet ska fungera som utfyllnad till generalklausulens mer allmänna principer.⁶⁴ Möjligheterna till jämkning enligt generalklausulen har begränsats i enlighet med ovan nämnda direktiv (11 § 1 stycket AVLK). Begränsningarna framgår såsom att; omständigheter som inträffat efter avtalets ingående inte får beaktas, så länge det inte är till konsumentens fördel samt att avtalet efter jämkning ska gälla exklusive det oskäligen villkoret, om konsumenten begär det (11 § 2-3 stycket AVLK).

AVLK tar upp flertalet oskäligen avtalsvillkor, som bedöms vara vanligt förekommande. Exempel på dessa är;

- en näringsidkares friskrivning från skadeståndsansvar vid en konsuments personskada,
- en näringsidkares begränsning av konsumentens rättigheter enligt lag när näringsidkaren gjort sig skyldig till kontraktsbrott, etc.⁶⁵

Det förekommer även standardavtal som strider mot tvingande rätt, dessa villkor är ogiltiga.⁶⁶ För att PMD ska kunna förelägga förbud mot standardavtal räcker det inte med att villkoret i avtalet är oskäligt. För att ett förbud ska kunna påkallas krävs det att villkoret har blivit uppmärksammat av konsumenter, eller att det finns intresse från konsumenter att villkoret förbjuds (3 § 1 stycket AVLK). Nedan illustreras där MD (numera PMD)⁶⁷ infört förbud för avtalsvillkor;

MD 2009:35, är ett fall där bolaget Bahnhof, som är ett företag inom telefoni och bredband, blev förbjudna att använda sitt avtalsvillkor som tillät företaget att ändra priset under konsumentens bindningstid, utan att lämna meddelande om detta. Genom avtalsvillkoret var det möjligt för bolaget att höja priset med 10 % och i vissa fall även till 100 %. Det var Konsumentombudsmannen (KO) som var Bahnhofs motpart. Vid bedömningen av tvisten tillämpade MD den villkorslista som finns i AVLK, dessa krav på avtalsvillkor, måste vara uppfyllda vid konsumentförhållanden. Enligt MD skulle ett företag inte ensidigt kunna höja priset utan några giltiga skäl för detta. Skälen ska tydligt finnas angivna i avtalet om ett villkor angående prishöjning ska vara tillåtet. Om den ena parten får ändra avtalsvillkoren, strider det mot den grundläggande principen pacta sunt servanda. Utifrån dessa grunder förbjöd MD Bahnhof att fortsätta använda dessa avtalsvillkor och utdömde även ett vite på 750 000 kronor.

---

⁶⁴ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.159

⁶⁵ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.192–193

⁶⁶ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.192–193

⁶⁷ <http://www.domstol.se/Ladda-ner--bestall/Domar-beslut-och-handlingar/Marknadsdomstolens-avgoranden/> (Hämtad 2017-05-22)

MD:s dom bygger på direktivet 93/13 EEG, bilaga 1 l), där det uttryckligen framgår att en konsument inte kan bindas till avtalsvillkor som denne inte fått ta del av innan ett avtals ingående.

4. Lagar för näringsidkaren

4.1 Marknadsföringslagen (2008:486)

Lagen bestämmer hur näringsidkare ska marknadsföra sina produkter eller tjänster för att främja konsumenternas intressen. Syftet med MFL är att motverka marknadsföring som är otillbörlig för konsumenten (1 § MFL). Det finns tre olika otillbörlighetsgrunder. En näringsidkare ska följa god marknadsföringssed, det vill säga, följa de normer som beskriver vad som är acceptabelt inom marknadsföring (5 § MFL).⁶⁸ En näringsidkare får inte använda aggressiv marknadsföring, den får med andra ord inte innehålla våld, trakasserier, hot eller liknande (7 § MFL). Till sist får en näringsidkare inte använda sig av vilseledande marknadsföring (8 § MFL). Marknadsföring som påverkar konsumentens förmåga att fatta riktiga affärsbeslut är förbjuden (6 §, 7 § 3 stycket och 8 § 1 stycket MFL). Om en näringsidkare handlar mot någon av dessa tre otillbörlighetsgrunder kan denne, av PMD, förbjudas att fortsätta med otillåtna marknadsföringen (23 § MFL).

4.2 Lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster

EHL är tillämplig för tjänster som normalt utförs mot ersättning och som tillhandahålls elektroniskt (1–2 § § EHL). Särskilda krav för elektronisk handel finns i lagens 10–14 § §. Tekniska hjälpmedel ska tillhandahållas från näringsidkaren, det är på så sätt enkelt för konsumenten att upptäcka inmatningsfel, samt rätta till dem. Näringsidkaren ska utge information, exempelvis om hur avtalet ska ingås. Näringsidkaren ska bekräfta mottagandet av beställningen som gjorts och avtalsvillkoren ska vara tillgängliga för konsumenten att kunna spara och återställa. I fall som rör konsumentförhållanden är dessa regler tvingande (14 § andra stycket EHL). Om kraven åsidosätts, tillämpas MFL för eventuella påföljder (15 § EHL).

4.3 Lag (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler

DAL tillämpas på avtal som ingås på distans. Lagen omfattar bland annat internethandel, där konsumenten genom ett klick godkänner avtalet och kommunikationen mellan avtalsparterna

---

⁶⁸ <http://www.konsumentverket.se/for-foretag/marknadsforing/god-marknadsforingssed/> (Hämtad 2017-04-10)

sker på distans.⁶⁹ Vid distanserade avtal måste näringsidkaren bistå konsumenten med information för att avtalet ska anses ingånget. Det finns arton olika krav som ska vara uppfyllda för att avtalets ska anses ingånget samt hur denna information ska delges konsumenten (2 kap 2–3 §§ DAL). Om en bestämmelse i lagen är till nackdel för konsumenten, gäller inte denna bestämmelse (1 kap 4 § DAL). En konsument som ingått ett avtal över internet är bunden till avtalet, om informationen varit tydlig och konsumenten uttryckligen accepterat villkoren (2 kap 9 § DAL). Vid eventuella påföljder för utebliven information tillämpas även MFL (2 kap 6 § DAL).

---

⁶⁹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.133

5. Gränsöverskridande internethandel

Om en konsument genomför gränsöverskridande handel inom EU blir EU-rätten tillämplig genom förordningen EG 593/2008. En av EU:s uppgifter är att tillse att det finns en hög konsumentskyddsnivå. Det finns särskilt två saker som kan urskiljas inom konsumentskyddsramen. Den första är, precis som vi tidigare nämnt, att konsumenterna ska tilldelas korrekt och tillräcklig information för att kunna ta ett bra affärsbeslut innan avtalets ingående. EU-rätten utgår från att ju mer information en konsument har, desto bättre affärsbeslut kan denne ta. Det andra är att EU-rätten motverkar tillämpningen av oskäligen avtalsvillkor från näringsidkarens sida. Det finns konsumentskyddsdirektiv som motverkar detta och som även kompletteras av det generella direktivet om oskäligen avtalsvillkor, 93/13/EEG, som vi tidigare berört.⁷⁰

Vid förhållandet mellan näringsidkare och konsument gäller, att den lag där konsumenten har sin hemvist är tillämplig, förutsatt att näringsidkaren ägnar sig åt kommersiell verksamhet och riktar sig till konsumentens land, i enlighet med förordning EG 593/2008, artikel 6. Kravet att näringsidkaren riktar sig till konsumentens land kan förklaras genom att näringsidkarens hemsida eller webshop finns översatt på konsumentens lands språk, eller att det går att betala med landets valuta.⁷¹ Näringsidkaren kan få välja vilket lands lag som ska bli tillämplig, men kravet är att det landets lag ska ha samma starka konsumentskydd som konsumentens lands lag. Om konsumenten inte är nöjd med det den lag som näringsidkaren har valt kan konsumenten lämna ett klagomål, samt visa på att konsumentens lands lag har ett starkare konsumentskydd.⁷²

Om en konsument vill genomföra handel med en näringsidkare utanför EU gäller andra regler än vid handel inom EU. Det är vid en sådan situation om ännu viktigare att läsa villkoren, eftersom det är konsumentens rättigheter och skyldigheter som regleras i avtalet. EU:s konsumentskyddande lagstiftning är inte tillämplig på avtal avseende handel utanför EU.⁷³

---

⁷⁰ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.51

⁷¹ <http://www.konsumenteuropa.se/sv/amnesomraden/e-handel/tips-for-naringsidkare/checklist-for-traders/tillamplig-lag/> (Hämtad 2017-04-09)

⁷² <http://www.konsumenteuropa.se/sv/amnesomraden/e-handel/tips-for-naringsidkare/checklist-for-traders/tillamplig-lag/> (Hämtad 2017-04-09)

⁷³ <http://www.konsumenteuropa.se/sv/amnesomraden/e-handel/tips-for-naringsidkare/checklist-for-traders/tillamplig-lag/> (Hämtad 2017-04-09)

6. Världskända företags avtalsvilkors eventuella oskälighet

I följande avsnitt studeras Apple-, Facebook-, samt MacKeepers avtalsvillkor. Företagens villkor kommer studeras var för sig, vilket innebär att Apples avtalsvillkor kommer presenteras först, följt av Facebooks villkor som i sin tur följs av MacKeepers avtalsvillkor. Samtliga presentationer av företagen kommer följa samma struktur, det vill säga, först presenteras avtalsvillkoret/avtalsvillkoren, följt av vilka regler som torde bli tillämpliga, följt av en avslutande analys.

6.1 Apples avtalsvillkor - iTunes Store

Vi har studerat Apples avtalsvillkor som måste godkännas för att prenumerationer via iTunes Store ska kunna genomföras. I och med en konsuments acceptering av villkoren, godkänner denne att Apple får höja priserna efter inköpet.⁷⁴ Se ”Bilaga 1” för hela villkoret.

6.2 Tillämpliga lagar och regler för Apple- iTunes Stores avtalsvillkor

Enligt direktivet om oskäliga avtalsvillkor, 93/13/EEG, bilaga 1 l), anses det oskäligt om en näringsidkare tar sig möjlighet att ändra priset efter inköpstillfället. Konsumenten ska ha vetskap om varan och dess pris och därmed ha möjlighet att frångå avtalet om priset enligt konsumenten skulle anses vara för högt.

6.3 Analys Apple- iTunes Store

I Apples avtal för prenumeration av produkter i iTunes Store, finns som tidigare nämnts en klausul som anger att Apple i och med konsumentens godkännande har rätt att höja priserna på produkten. Vi kommer i denna analys, diskutera huruvida Apples avtalsvillkor kan anses vara oskäliga eller inte, när en tydlig accept genom ”point and click” av detta, eventuellt oskäliga avtalsvillkor skett. Kommer avtalet vara bindande i sin helhet eller kommer delar av, eller hela avtalet, kunna jämkas alternativt ogiltighetsförklaras med tillämpning av svensk lagstiftning?

Enligt direktiv 93/13/EEG, bilaga 1 l), anses det oskäligt att en näringsidkare har möjlighet att ändra det avtalade priset efter ett avtals ingående. Konsumenten ska ha full vetskap om varan

---

⁷⁴ <http://www.apple.com/legal/internet-services/itunes/se/terms.html> (Hämtad 2017-03-21)

och dess pris. Om en näringsidkare skulle kunna ändra ett pris under bindningstiden, skulle detta troligtvis leda till stor osäkerhet hos konsumenten, eftersom kunden inte skulle kunna förutse vilken den totala kostnaden skulle bli. Detta fastställs även av domen, MD 2009:35, för vilken redogjordes under rubrik 3.3. Priset får inte ändras efter ett avtals ingående eftersom näringsidkaren då bryter mot avtalet och antagligen gör sig skyldig till avtalsbrott. Apple har dock, i sitt avtal, intagit ett villkor som kräver att Apple måste meddela konsumenten om en eventuell prishöjning. Konsumenten måste sedan godkänna det nya priset för att prenumerationen ska kunna fortlöpa. I och med denna skrivning torde avtalsvillkoret vara helt korrekt.

Avtalsvillkoret har enligt oss, trots att det är långt och krångligt, även förutsebarhet. Det står tydligt under rubriken ”prenumerationer” och Apple meddelar klart hur det går till vid en eventuell prishöjning.

I enlighet med svensk lagstiftning är villkoret inte oskäligt och torde således anses vara ett korrekt avtalsvillkor. Vi anser att den svenska lagstiftningen är rättvis eftersom detta avtalsvillkor, enligt vår mening, ska anses vara skäligt.

6.4 Facebooks avtalsvillkor

För att kunna använda den sociala plattformen Facebook måste användaren godkänna företagets avtalsvillkor. Vi har studerat avtalet och sökt efter villkor som kan anses som oskäliga. I avtalet finns en klausul som reglerar eventuella tvister mellan företaget och användaren. Av avtalet framgår att alla tvister som uppkommer ska regleras av domstolen i San Mateo County, vilken är belägen i Kalifornien, USA. För hela villkoret, se ”Bilaga 2”. En användare som accepterat Facebooks användarvillkor har ett avtal med Facebook, Inc. Av avtalet framkommer dock att europeiska konsumenter har Ireland Limited som motpart.⁷⁵ Frågan är om detta anses vara ett giltigt, eller ogiltigt avtalsvillkor?

6.5 Tillämpliga lagar och regler för Facebooks avtalsvillkor

Eftersom Facebooks avtalsvillkor reglerar förhållandet mellan näringsidkare och konsument blir AVLK samt direktiv 93/13/EEG tillämpliga. Enligt artikel 3.1 i direktivet ska ett

---

⁷⁵ <https://www.facebook.com/legal/terms> (Hämtad 2017-03-21)

avtalsvillkor som inte uppkommit genom individuell förhandling anses vara oskäligt om det är till nackdel för konsumenten och ger en betydande obalans i partsförhållandet. Den lag som sedan ska tillämpas, är den lag som ger bäst konsumentskydd i enlighet med artikel 6.2 i förordning EG 593/2008.

6.6 Analys Facebook

I Facebooks avtal finns, som tidigare nämnts i avsnitt 6.4, en klausul som anger att tvister med, eller anspråk mot Facebook, ska regleras av domstolen i San Mateo County i Kalifornien. Vi kommer analysera huruvida Facebooks avtalsvillkor är oskäliga eller inte, när en tydlig accept genom ”point and click” skett. Kommer avtalet vara bindande i sin helhet eller kommer delar av, eller hela avtalet kunna jämkas alternativt ogiltighetsförklaras med tillämpning av svensk lagstiftning?

USA är ett land som ligger utanför EU så första tanken torde bli att amerikansk rätt är tillämplig. Studeras avtalsvillkoren närmare framgår dock att Facebooks dotterbolag Ireland Limited är motparten, om användaren har sin hemvist utanför USA eller Kanada. En svensk användare har därför inte ett avtal med Facebook, Inc, utan med Ireland Limited.

Irland är en medlemsstat i EU och därmed blir europeisk rätt tillämplig genom EU-förordningen 593/2008. Eftersom Facebook, Inc inte längre är användarens motpart torde det innebära att domstolen i San Mateo County inte ska reglera uppkomna tvister. Bolaget Ireland Limited träder in som motpart och är antagligen landet där tvister för svenska användare ska avgöras. Den lag som sedan ska tillämpas, är den lag som ger bäst konsumentskydd i enlighet med artikel 6.2 i förordning EG 593/2008. Vilket lands lag som ger det bästa konsumentskyddet är dock ingenting vi kan svara på, men vi utgår från att det är svensk lag.

Facebooks avtal har inte varit föremål för individuell förhandling, utan är ett redan utformat standardavtal. Balans mellan näringsidkare och konsument ska därför råda, enligt artikel 3.1 i direktivet. I detta fall skulle användaren kunna hamna i underläge, främst på grund av att det skulle innebära stora kostnader och bli tidskrävande för användaren att behöva åka till Irland för att framföra eventuella anspråk eller lösa eventuella tvister. På grund av att en resa kan vara krävande både ekonomiskt liksom tidsmässigt, undviker troligtvis vissa missnöjda användare att gå in i en tvist eller framföra anspråk till Facebook, trots att det är nödvändigt. Bristande språkkunskap är en ytterligare anledning till att användare skulle kunna hamna i

underläge gentemot Facebook om ett tredje lands lag skulle bli tillämplig. En juridisk process innehållande svåra termer på engelska kan vara skrämmande och till nackdel för en användare med svenska som modersmål. Däremot tillämpas den lag där användaren ges bäst skydd, vilket kan tyckas innebära en fördel för användaren.

Det framgår inte i avtalet vilket lands domstol som ska avgöra eventuella tvister eller anspråk i de fall där Ireland Limited är motpart, vilket gör just det stycket i Facebooks avtal otydligt. Avtalsvillkoret är svårbegripligt men kan utläsas under en klar och tydlig rubrik. Troligtvis uppfyller villkoret ändå kravet på förutsebarhet, trots att villkoret enligt vår mening innehåller viss otydlighet.

Facebooks avtal är utformat så att det sträcker sig till användare världen över. Därav förstår vi att avtalet måste vara brett utformat för att kunna reglera tvister, både inom, samt utanför Europa. Som europeisk användare är det dock inte självklart att utifrån avtalet förstå att Irland blir motparten, eftersom villkoret inte står under rubriken ”tvister”, utan under rubriken med benämningen ”övrigt”. Att ett avtalsvillkor är otydligt är en av de tre ogiltighetsgrunder vi gick igenom under rubrik 3.1. Vi tror dock inte att otydligheten uppnår en så pass hög grad att avtalsvillkoret skulle kunna ogiltighetsförklaras eller jämkas med tillämpning av 36 § AvtL. Obalans i partsförhållandet enligt artikel 3.1 i direktivet torde i detta fall heller inte utgöra en ogiltighetsgrund. I enlighet med svensk lagstiftning är villkoret inte oskäligt och torde således anses vara ett korrekt avtalsvillkor. Vi anser att den svenska lagstiftningen är rättvis eftersom detta avtalsvillkor, enligt vår mening, ska anses vara skäligt.

6.7 MacKeepers avtalsvillkor

MacKeeper är ett antivirusprogram som enkelt kan laddas ner gratis eller köpas över internet, det enda konsumenten behöver göra är att godkänna villkoren. Vi har läst igenom MacKeepers allmänna villkor för användning av deras tjänst och sökt efter villkor som kan anses vara oskäliga. För hela villkoret se ”Bilaga 3”. Genom ett godkännande av MacKeepers avtal har konsumenten ett bindande avtal med Kromtech Alliance Corp.⁷⁶

---

⁷⁶ <https://mackeeper.com/eula> (Hämtad 2017-05-23)

6.7.1 Friskrivningsklausul

MacKeeper har en omfattande garanti- och skadeståndsansvarsfriskrivning i sitt användarvillkor. När konsumenten bekräftar avtalsvillkoren, godkänner denne att användningen av MacKeeper sker på egen risk. Vidare godkänner konsumenten att MacKeeper frångår sig allt ansvar från garanti och skadestånd.⁷⁷

Friskrivningsklausulerna är ofta långa och komplicerade. Nedan kommer några exempel på friskrivningar företaget gjort;

- de skriver uttryckligen att allt sker på egen risk,
- de garanterar inte att varans funktioner kommer motsvara konsumentens förväntningar,
- de ger inga garantier för riktighet, exakthet eller tillförlitlighet,
- de garanterar inte att maskinvara eller program i datorn inte kommer skadas av programmet eller hämtningen av programmet och
- Kromtech ansvarar inte för förluster eller skador.⁷⁸

6.7.2 Ändring av funktioner

Vid godkännandet av antivirusprogrammet godkänner konsumenten att MacKeeper, genom avtalet tillåts ändra vissa funktioner i tjänsten samt att programmet kanske inte innehåller utlovade funktioner. Vidare menar MacKeeper att konsumenten endast meddelas vid väsentliga ändringar av programmet.⁷⁹

6.7.3 Tvister

Vid godkännandet av villkoren godkänner konsumenten att avtalet tolkas och upprätthålls enligt Storbritanniens lagar. Genom en accept av avtalet godkänner konsumenten även att tvister löses genom skiljedom.⁸⁰ Det betyder att möjligheten för konsumenten att vända sig till domstol försvinner⁸¹. Frågan är om ovan nämnda avtalsvillkor kan anses som giltiga eller ogiltiga?

---

⁷⁷ <https://mackeeper.com/eula> (Hämtad 2017-03-21)

⁷⁸ <https://mackeeper.com/eula> (Hämtad 2017-03-21)

⁷⁹ <https://mackeeper.com/eula> (Hämtad 2017-03-21)

⁸⁰ <https://mackeeper.com/eula> (Hämtad 2017-03-21)

⁸¹ <http://skyddosakerhet.se/fraga-advokaten/vad-innebar-ett-skiljeforfarande-vad-ar-skillnaden-mot-process-i-domstol/> (Hämtad 2017-05-24)

6.8 Tillämpliga lagar och regler för MacKeepers avtalsvillkor

Eftersom MacKeepers antivirusprogram både kan köpas och laddas hem gratis blir olika regelverk tillämpliga. Nedan när vi berör KkL, Konsumentköplag (1990:932) berör vi endast situationer gällande köp. I övrigt berörs både köp och nedladdning av programmet.

6.8.1 Friskrivningsklausul

Friskrivningsklausuler ses ofta som tyngande villkor eftersom en sådan sätter konsumenten i en mer ogynnsam ställning. Enligt KkL har konsumenten rätt till ersättning för bland annat fel i vara, men denna rätt tas bort genom en friskrivning. En klausul som gör villkoren sämre för konsumenten, är inte tillåten, endast klausuler till konsumentens fördel får tas upp i avtalet.⁸² Huvudregeln är att standardvillkor som en konsument borde känt till eller som kommit till dennes kännedom ska anses vara en del av avtalet. I lag finns inget angivet att en konsument måste ha läst avtalsvillkoren för att ha ansetts acceptera dem.⁸³ Råder det dock obalans mellan parterna och denna obalans blivit till nackdel för konsumenten, är en friskrivningsklausul oskälig enligt artikel 3.1 i direktiv 93/13/EEG. Avtalsvillkor som är till nackdel för konsumenten är att anses som oskäliga (3 § KkL). MacKeepers avtal är ett standardavtal som inte tillkommit genom individuell förhandling. Rättsföljderna för avtalets oskäliga avtalsvillkor är därmed jämkning eller åsidosättning enligt 36 § AvtL (11 § AVLK).

6.8.2 Ändring av funktioner

Genom en accept av detta avtalsvillkor blir en konsument underkastad näringsidkarens egen vilja. Näringsidkaren ger sig själv frihet att ändra ”oväsentliga villkor”, utan att ge konsumenten meddelande om detta. Enligt vår uppfattning torde detta anses som oskäligt enligt direktiv 93/13/EEG bilaga 1 c).

En vara ska stämma överens med vad som utlovats vid inköpstillfället samt stämma överens med vad köparen med fog kunnat förutsätta (16 § 3 stycket KkL). Vidare är avtalsvillkor som är till nackdel för konsumenten ogiltiga (3 § 1 stycket KkL). Denna oskälighet bekräftas även

---

⁸² Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.69

⁸³ NJA 2011 s. 600

av direktivet bilaga 1 k), där det stadgas att en näringsidkare inte får ändra någon egenskap i den vara som ska levereras.

6.8.3 Tvister

6.8.3.1 Användning av annat lands lagstiftning

I villkoret framgår att avtalet tolkas och upprätthålls enligt Storbritanniens lagar och regler. Storbritannien är, i alla fall än så länge, medlem i EU. Enligt artikel 3.1 i direktiv 93/13/EEG ska ett avtalsvillkor som inte uppkommit genom individuell förhandling anses vara oskäligt om det är till nackdel för konsumenten och ger en betydande obalans i partsförhållandet. Huvudregeln är att standardvillkor som en konsument borde känt till eller som kommit till dennes kännedom ska anses vara en del av avtalet. Det finns inget angivet i lag att en konsument måste ha läst avtalsvillkoren för att ha ansetts acceptera dessa.⁸⁴ Enligt artikel 4.1 i samma direktiv ska vid bedömning om ett avtalsvillkor är oskäligt hänsyn tas till vilken typ av vara eller tjänst det är avtalet omfattar, tidpunkten vid avtalets ingående samt övriga omständigheter kring avtalsvillkoret.

6.8.3.2 Tvistlösning genom skiljedom

Därefter finns ett villkor om att en tvist endast kan lösas genom skiljedom.⁸⁵ En konsument kan med andra ord inte gå till domstol för att få tvisten löst. Detta är ett oskäligt villkor enligt direktivet 93/13/EEG, bilaga 1 q). Enligt direktivet får en näringsidkare inte inskränka en konsuments rätt att gå till domstol, en sådan intagen klausul ses som tyngande och anses därmed som oskälig.⁸⁶

6.9 Analys MacKeeper

De klausuler som vi kommer analysera är MacKeepers friskrivnings- och ändringsklausul, tvistlösning i annat land samt tvistlösning genom skiljedom i annat land. Vi kommer analysera huruvida MacKeepers avtalsvillkor är oskäliga eller inte, när en tydlig accept genom ”point and click” skett. Kommer avtalet vara bindande i sin helhet eller kommer delar

---

⁸⁴ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.69

⁸⁵ <https://mackeeper.com/eula> (Hämtad 2017-03-21)

⁸⁶ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik s.71

av, eller hela avtalet kunna jämkas alternativt ogiltighetsförklaras med tillämpning av svensk rätt?

6.9.1 Friskrivningsklausul

Som vi tidigare nämnt ska friskrivningsklausuler tolkas restriktivt gentemot den som författat klausulerna.⁸⁷ För att ett avtalsvillkor alltid ska anses som oskäligt krävs det att företaget uppträtt uppsåtligt eller grovt vårdslöst för en handling de uttryckligen friskrivit sig från. Gränsdragningen kan vara mycket svår, men vägledning finns att hämta i 36 § AvtL:s förarbeten. I prop. 1975/76:81, framgår att handlingar som begåtts med grov vårdslöshet eller uppsåt aldrig går att friskriva sig ifrån. I SOU 1974:83 framgår dock att undantag från denna princip finns. Det finns således två förarbeten med olika principer. En tanke kan vara att propen har företräde framför SOU:n eftersom propen tillkom ett år senare och således är den senaste versionen av de två. Vår tanke är dock, att principerna borde läsas samman, men att SOU:n ska ha företräde framför propen. Vi anser detta eftersom SOU:n är skriven av professor Jan Hellner som är en stor rättsvetenskapsman som haft stort inflytande inom juridiken⁸⁸.

Om MacKeeper i något fall skulle handla grovt vårdslöst eller med uppsåt, är det domstolens uppgift att avgöra huruvida en intagen friskrivningsklausul kan ses som oskälig och resultatet kan därför komma att skilja sig från fall till fall. Frågan som uppstår är om MacKeepers avtalsvillkor kan anses vara oskäligt och därmed ogiltighetsförklaras eller jämkas med tillämpning av 36 § AvtL, utan att grov vårdslöshet och uppsåt föreligger.

Mellan en näringsidkare och en konsument ska det råda balans eftersom avtalet inte varit föremål för individuell förhandling. Att diskutera alla friskrivningsklausuler var för sig skulle innebära många upprepningar och medverka till långgrandig läsning. Vi har därför valt ut två av de friskrivningsklausuler som vi tidigare nämnt;

- MacKeeper ger inte garantier för produktens riktighet, exakthet eller tillförlitlighet.
- MacKeeper garanterar inte att maskinvara eller program i datorn inte kommer skadas av programmet eller hämtningen av programmet.

---

⁸⁷ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.101–102

⁸⁸ <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/jan-hellner> (Hämtad 2017-05-24)

Avtalsvillkor som är till nackdel för konsumenten att anse som oskäliga (3 § KkL). Att MacKeeper inte kan garantera produktens riktighet, exakthet eller tillförlitlighet måste anses vara till nackdel för konsumenten. Konsumenten kan då inte med säkerhet veta vilken exakt produkt denne kommer få vid köpet. Osäkerheten hos konsumenten kan bidra till obalans i partsförhållandet, där näringsidkaren är den part med starkast ställning. Enligt artikel 3.1 i direktivet 93/13/EEG får det inte råda obalans mellan parterna i ett avtalsförhållande. MacKeeper friskriver sig genom denna klausul stora delar av sitt ansvar vilket bidrar till att konsumenten kan hamna i underläge.

När en konsument köper en produkt vill denne med största sannolikhet vara säker på att det är en bra och säker produkt samt att företaget står för eventuella fel. Även i detta exempel torde balansen mellan konsument och näringsidkare rubbas enligt 3 § KkL samt artikel 3.1 i direktivet. Friskrivningsklausulen skulle därför kunna anses vara till nackdel för konsumenten. I båda exemplen rörande friskrivningsklausuler hamnar konsumenten i underläge där näringsidkaren, som den starkaste parten, ges fördelar.

I MacKeepers avtal är samtliga friskrivningsklausuler skrivna med versaler under en rubrik där det tydligt framgår att friskrivningsklausuler ska behandlas. Avtalsvillkoret är inte svårläst eller otydligt formulerat, vilket innebär att MacKeepers struktur i avtalet gör det lätt för konsumenten att upptäcka och läsa igenom villkoren. Avtalet borde med andra ord, enligt vår mening, ge konsumenten en god förutsebarhet.

Om friskrivningsklausulen i MacKeepers avtal ska anses vara oskäligen är en bedömningsfråga. Friskrivningsklausuler får endast göras på delar av lagen som är dispositiv, dock gäller oftast tvingande rätt vid konsumentförhållanden,⁸⁹ såsom KkL. På grund av att MacKeeper eventuellt bryter mot KkL samt den obalans som uppstår genom konsumentens underläge gentemot näringsidkaren, anser vi friskrivningsklausulen i MacKeepers avtal som oskäligen. En eventuell jämkning av avtalsvillkoret borde kunna ske med tillämpning av 36 § AvtL. Vi anser alltså att friskrivningsklausulen är ett oskäligt villkor i MacKeepers avtal. I detta fall är troligtvis svensk lagstiftning tillräcklig för att kunna jämka ett oskäligt avtalsvillkor i efterhand.

---

⁸⁹ Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s.22

6.9.2 Ändring av funktioner

MacKeeper har en klausul i sitt avtal som genom konsumentens acceptering tillåter MacKeeper att ändra eller ta bort funktioner i programmet. Konsumenter kommer endast meddelas vid ändringar som är väsentliga. Ett avtalsvillkor som genom ett acceptering bidrar till att näringsidkarens prestationer endast bestäms efter dennes egen vilja, anses som oskäligt enligt direktiv 93/13/EEG bilaga 1 c). Att en näringsidkare när som helst kan ändra eller ta bort funktioner utan att behöva meddela konsumenten om detta, skulle kunna anses vara oskäligt. Att som konsument veta vad en näringsidkare anser som väsentligt är näst intill omöjligt eftersom det är subjektivt.

Det finns lagstiftning i svensk rätt som skulle kunna förbjuda MacKeepers intagna avtalsvillkor. En vara ska stämma överens med vad som utlovats vid inköpstillfället, samt stämma överens med vad köparen med fog kunnat förutsätta (16 § 3 stycket KkL). Att en konsument riskerar att få någonting annat än vad denne köpt och kanske inte ens få meddelande om detta, anser vi vara orimligt. Avtalsvillkor som är till nackdel för konsumenten ogiltiga (3 § 1 stycket KkL). Denna oskälighet bekräftas även av direktivet bilaga 1 k). Vi anser att avtalsvillkoret är till nackdel för konsumenten på grund av att MacKeeper kan utnyttja sin starkare ställning gentemot konsumenten. På det sätt villkoret är utformat i dagsläget kan MacKeeper, med bundenhet mot konsumenten, ändra programmets funktioner. Företaget kan sedan hävda att ändringarna inte var väsentliga och på så sätt komma undan med dessa utan konsekvenser. På grund av detta anser vi att MacKeepers avtalsvillkor kan anses vara oskäligt och därmed kunna jämkas eller lämnas utan avseende enligt 36 § AvtL. Omständigheter som tillkommit i efterhand och som är till en konsuments nackdel är dessutom förbjudet (11 § 2 stycket AVLK). Vi anser därmed att ändringsklausulen är ett oskäligt villkor i MacKeepers avtal. I detta fall är troligtvis svensk lagstiftning tillräcklig för att kunna jämka ett oskäligt avtalsvillkor i efterhand.

6.9.3 Användning av annat lands lagstiftning

Storbritannien är som sagt än så länge ett medlemsland i EU, därför blir direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal tillämpligt. Utifrån artikel 3.1 i direktiv 93/13/EEG ska det råda balans mellan en näringsidkare och en konsument, vilket betyder att en konsument inte får hamna i underläge gentemot en näringsidkare. I detta fall finns det både för och nackdelar med att tvister ska lösas i Storbritannien. Som vi tidigare nämnt under rubrik 6.6, kan det vara

både tidskrävande och ekonomiskt ogynnsamt att behöva resa till ett annat land för att behöva lösa en eventuell tvist eller framföra eventuella anspråk. Bristande språkkunskaper kan också vara en anledning till att en konsument kan hamna i underläge. En juridisk process innehållande svåra termer på engelska kan vara till stor nackdel för en konsument med ett annat modersmål. Sammantaget borde detta medföra att en konsument hamnar i underläge vilket rubbar balansen i partsförhållandet. Denna obalans kan dock motverkas genom förordning EG 593/2008. Enligt förordningen ska den lag som ger bäst konsumentskydd i tillämpas, enligt artikel 6.2. Vilket lands lag som ger det bästa konsumentskyddet är dock ingenting vi kan svara på, men vi utgår från att det är svensk lag.

En ytterligare grund för ett avtals ogiltighet som måste undersökas är bristande förutsebarhet. Informationen kring att det är Storbritanniens lagstiftning som ska tillämpas, finns tillgänglig under en tydlig rubrik och villkoret är bra strukturerat, vilket gör det lättillgängligt och lättläst för konsumenten. Avtalsvillkoret kan därför inte anses vara oskäligt med förutsebarhet som grund.

I enlighet med svensk lagstiftning är villkoret inte oskäligt och torde således anses vara ett korrekt avtalsvillkor. Vi anser att den svenska lagstiftningen är rättvis eftersom detta avtalsvillkor, enligt vår mening, ska anses vara skäligt.

6.9.4 Tvistlösning genom skiljedom

I MacKeepers avtal finns ett villkor där det anges att en tvist endast kan lösas genom skiljedom. För konsumenten innebär detta att denne inte kan gå till en allmän domstol för att få en tvist löst⁹⁰. I direktiv 93/13/EEG bilaga 1 q), anges uttryckligen att ett villkor om skiljedom ska anses vara oskäligt. Enligt vår mening är det antagligen oskäligt eftersom konsumentens möjligheter till att få en tvist löst minskar genom att denne förhindras att gå till allmän domstol.

Tvistlösning genom skiljedom kan leda till obalans i partsförhållandet eftersom parterna själva får styra över skiljenämndens sammansättning.⁹¹ Att obalans i partsförhållandet till

---

⁹⁰ <http://skyddosakerhet.se/fraga-advokaten/vad-innebar-ett-skiljeforfarande-vad-ar-skillnaden-mot-process-i-domstol/> (Hämtad 2017-05-24)

⁹¹ <http://skyddosakerhet.se/fraga-advokaten/vad-innebar-ett-skiljeforfarande-vad-ar-skillnaden-mot-process-i-domstol/> (Hämtad 2017-05-24)

konsumentens nackdel är förbjudet och bidrar till att avtalsvillkoret blir oskäligt framkommer av artikel 3.1 i direktivet. En ytterligare anledning till att skiljedom troligtvis leder till obalans i partsförhållandet är att denna form av tvistlösning ofta är ett dyrare alternativ än att få tvisten löst i allmän domstol⁹².

Det finns inte några tidigare domar från skiljedomstolen att ta del av, eftersom skiljeförfaranden inte är offentliga.⁹³ Det borde, enligt vår mening, minska konsumentens möjlighet att förutse utfallet av tvisten. Däremot är avtalsvillkoret tydligt utformat och det är lätt för konsumenten att hitta villkoret under rätt rubrik, därför måste avtalsvillkorets förutsebarhet anses vara uppfylld.

Att en skiljedomsklausul ofta anses oskälig bekräftas ytterligare av domen NJA 1981 s. 711, som vi tidigare redogjort för under rubrik 3.2. I HD:s dom fastställdes att en skiljedomsklausul torde anses som oskälig eftersom parterna bestod av en näringsidkare och en konsument. I vårt fall består partsförhållandet också av en näringsidkare och en konsument. Med vägledning av praxis förklarar vi i detta fall villkoret som oskäligt och det torde kunna jämkas enligt 36 § AvtL. Vi anser att avtalet således innehåller ett oskäligt avtalsvillkor. Trots att konsumenten givit en tydlig accept av avtalet finns det i svensk rätt tillräckligt med lagstiftning för att kunna jämka det i efterhand.

---

⁹² <http://skyddosakerhet.se/fraga-advokaten/vad-innebar-ett-skiljeforfarande-vad-ar-skillnaden-mot-process-i-domstol/> (Hämtad 2017-05-02)

⁹³ <http://skyddosakerhet.se/fraga-advokaten/vad-innebar-ett-skiljeforfarande-vad-ar-skillnaden-mot-process-i-domstol/> (Hämtad 2017-05-02)

7. Slutlig kommentar

Vårt syfte med uppsatsen var att studera huruvida rättslig bundenhet uppkommit när ett accepterande av eventuellt oskäligen avtalsvillkor över internet gjorts samt hur dessa kunde angripas med tillämpning av svensk lagstiftning. Vi har under uppsatsens gång kommit fram till att företag verkar få ta med i princip vilka villkor de vill i avtalet, men att det i efterhand finns möjlighet till att ogiltighetsförklara eller jämka oskäligen avtalsvillkor trots att en tydlig accept har skett. En sådan ogiltighetsförklaring från en domstol kan dessutom leda till att villkoret aldrig mer får användas. Tack vare att Sverige är ett av medlemsländerna i EU har konsumenterna i Sverige ett större konsumentskydd än vad de annars troligtvis skulle haft. I de fall vi har ansett ett avtalsvillkor såsom oskäligt har ofta EU-rätten och den svenska lagstiftningen kompletterat varandra, eftersom EU-rätten är en del av den svenska rätten.

I de avtal som vi undersökt har vi hittat avtalsvillkor som vi ansett oskäligen. När vi ansett ett avtalsvillkor såsom oskäligt har den svenska lagstiftningen, enligt vår mening, varit tillräcklig för att kunna angripa villkoret trots att ett giltigt avtal förelåg. Trots att konsumenten givit en tydlig accept av avtalet finns det i svensk rätt tillräckligt med lagstiftning för att kunna ogiltighetsförklara eller jämka villkoret i efterhand, främst med tillämpning av 36 § AvtL. Vi anser oss därmed ha besvarat våra frågeställningar och fått de svar som vi sökt.

Bilaga 1: Apples avtalsvillkor

PRENUMERATIONER

”Du kan få tillgång till Innehåll i våra Tjänster antingen gratis eller mot betalning, båda benämns som ”Affär”. Genom varje Affär får du tillgång till en licens för att använda enbart Innehållet. Varje Affär utgör ett elektroniskt avtal mellan dig och Apple, och/eller dig och det bolag som tillhandahåller Innehållet i våra Tjänster. Om du är kund hos Apple Distribution International och du köper en App eller en bok, är Apple Distribution International det säljande bolaget. Detta betyder att du kan köpa Innehåll från Apple Distribution International och att det är licensierat av Appleverantören (definierad nedan) eller bokförlaget. När du gör din första Affär kommer vi att fråga dig hur ofta vi ska begära ditt lösenord för framtida Affärer. Om du aktiverar Touch ID för Affärer, kommer vi be dig att verifiera alla Affärer med ditt fingeravtryck. Ställ in dina lösenordsinställningar när som helst genom att följa dessa instruktioner: <https://support.apple.com/en-us/HT204030>. Apple kommer debitera din valda betalningsmetod (såsom ditt kreditkort, betalkort, presentkort- eller kod, eller annan metod som finns tillgänglig i ditt Hemland) för alla betalda Affärer, inklusive tillämpliga skatter. Om du förbeställer Innehåll, kommer du att debiteras när Innehållet har levererats till dig (under förutsättning att du inte avbeställer innan Innehållet blir tillgängligt). För mer information om hur Affärer debiteras, vänligen se <http://support.apple.com/kb/HT5582>. Du godkänner att motta alla fakturor i elektroniskt format, vilket kan inkludera e-post. Priset för Innehåll kan komma att ändras när som helst.”⁹⁴

---

⁹⁴ <http://www.apple.com/legal/internet-services/itunes/se/terms.html> (Hämtad 2017-06-14)

Bilaga 2: Facebooks avtalsvillkor

TVISTER

”Du ska lösa alla anspråk, fordringar eller tvister som uppstår gentemot oss på grund av eller i anknytning till den här Redogörelsen eller Facebook i den federala domstolen för det norra distriktet i Kalifornien eller en delstatsdomstol i San Mateo County, och du samtycker till att följa den personliga jurisdiktionen av sådana domstolar gällande den rättsliga prövningen av sådana anspråk. Lagarna i delstaten Kalifornien styr den här Redogörelsen, samt eventuella anspråk som kan uppstå oss emellan, utan hänsyn till internationell privaträtt.”

”Om du är boende i eller har din huvudsakliga yrkesverksamhet i USA eller i Kanada, utgör den här Redogörelsen ett avtal mellan dig och Facebook, Inc. I annat fall utgör den här Redogörelsen ett avtal mellan dig och Facebook Ireland Limited. Med orden "oss", "vi" och "vår" avses antingen Facebook, Inc. eller Facebook Ireland Limited, efter vad som är lämpligt.”⁹⁵

---

⁹⁵ <https://www.facebook.com/legal/terms> (Hämtad 2017-03-21)

Bilaga 3: MacKeepers avtalsvillkor

Friskrivningsklausuler

GARANTIFRISKRIVNING

”DU BEKRÄFTAR OCH GODKÄNNER UTTRYCKLIGEN ATT ANVÄNDNING AV MACKEEPER™ SKER PÅ EGEN RISK. MACKEEPER™ TILLHANDAHÅLLS I BEFINTLIGT SKICK OCH UTAN GARANTI AV NÅGOT SLAG, OCH Kromtech, DESS DOTTERBOLAG OCH DERAS RESPEKTIVE LICENSGIVARE (NEDAN TILLSAMMANS KALLADE ”Kromtech”) FRÅNSÄGER SIG UTTRYCKLIGEN ALLA UTTRYCKLIGA ELLER UNDERFÖRSTÅDDA GARANTIER OM SÄLJBARHET ELLER LÄMPLIGHET FÖR ETT VISST ÄNDAMÅL ELLER GARANTIER OM RÄTTIGHETER OCH/ELLER ICKE-ÖVERTRÄDELSE. Kromtech GARANTERAR INTE ATT DE FUNKTIONER SOM INNEFATTAS I MACKEEPER™ KOMMER ATT MOTSVARA DINA KRAV ELLER ATT FUNKTIONERNA I MACKEEPER™ KOMMER ATT KORRIGERAS. Kromtech GER INGA YTTERLIGARE GARANTIER OCH GÖR INGA UTFÄSTELSER AVSEENDE ANVÄNDNINGEN ELLER RESULTATET AV ANVÄNDNINGEN AV MACKEEPER™ VAD GÄLLER RIKTIGHET, EXAKTHET, TILLFÖRLITLIGHET ELLER ANNAT. KROMTECH GARANTERAR INTE ATT MACKEEPER™ FUNGERAR KORREKT OM DU VÄLJER BORT AUTOMATISKA UPPDATERINGAR AV MACKEEPER, SOM SPECIFICERAS I AVSNITTET ”UPPDATERINGAR” I DET HÄR AVTALET. INGEN MUNTLLIG ELLER SKRIFTLIG INFORMATION ELLER ANVISNING SOM GES AV Kromtech, REPRESENTANTER SOM AUKTORISERATS AV Kromtech ELLER ANDRA PARTER UTGÖR NÅGON GARANTI MED AVSEENDE PÅ MACKEEPER™. OM DET SKULLE VISA SIG ATT MACKEEPER™ ÄR DEFEKT STÅR DU (OCH INTE Kromtech ELLER EN REPRESENTANT SOM AUKTORISERATS AV Kromtech) FÖR HELA KOSTNADEN VID NÖDVÄNDIG SERVICE, REPARATION ELLER KORRIGERING. VISSA JURISDIKTIONER TILLÅTER INTE ATT VISSA GARANTIER UNDANTAS. SÅLEDES KAN DET HÄNDA ATT VISSA FRISKRIVNINGAR SOM BESKRIVS I DENNA LICENS INTE GÄLLER DIG. Kromtech GER INGEN GARANTI FÖR ATT MASKINVARA ELLER PROGRAM I DATORN INTE KOMMER ATT SKADAS AV PROGRAMMET ELLER DATA DU HÄMTAR GENOM PROGRAMMET. DU PÅTAR

DIG ALLA RISKER SOM MEDFÖLJER HÄMTNING, INSTALLATION, KOPIERING, DRIFT OCH ANVÄNDNING AV PROGRAMMET. Kromtech REKOMMENDERAR VARMT ATT DU UTFÖR EN VIRUSKONTROLL AV ALLA PROGRAM FÖRE INSTALLATION ELLER ANVÄNDNING.”

BEGRÄNSAD SKADESTÅNDSSKYLDIGHET

”DU BEKRÄFTAR OCH GODKÄNNER I DEN UTSTRÄCKNING LAGEN TILLÅTER ATT VARKEN Kromtech ELLER NÅGOT AV DESS DOTTERBOLAG, DESS ELLER DERAS RESPEKTIVE BEFATTNINGSHAVARE, STYRELSELEDAMÖTER, ANSTÄLLDA, OMBUD, REPRESENTANTER, LEVERANTÖRER, LICENSGIVARE ELLER UNDERLEVERANTÖRER ANSVARAR FÖR EVENTUELLA DIREKTA ELLER INDIREKTA FÖRLUSTER ELLER SKADOR AV NÅGOT SLAG, INKLUSIVE MEN INTE BEGRÄNSAT TILL SKADESTÅND TILL FÖLJD AV KOMPENSATION, FÖLJDKOSTNADER, BIKOSTNADER, DIREKTA KOSTNADER, INDIREKTA KOSTNADER, SPECIALKOSTNADER ELLER KOSTNADER I AVSKRÄCKANDE SYFTE I SAMBAND MED ELLER SOM UPPKOMMER VID ANVÄNDNING AV MACKEEPER™ ELLER PÅ ANNAT SÄTT I SAMBAND MED DENNA LICENS. UNDER ALLA OMSTÄNDIGHETER SKA Kromtechs HELA ANSVAR ENLIGT ALLA BESTÄMMELSER I DETTA AVTAL VARA BEGRÄNSAT TILL DET BELOPP SOM FAKTISKT ERLAGTS OCH SOM KAN TILLSKRIVAS DET AKTUELLA PROGRAMMET. VISSA JURISDIKTIONER TILLÅTER INTE UNDANTAG AV ELLER VISSA BEGRÄNSNINGAR FÖR SKADOR OCH RÄTTSMEDEL. SÅLEDES KAN DET HÄNDA ATT VISSA FRISKRIVNINGAR OCH BEGRÄNSNINGAR SOM BESKRIVS I DENNA LICENS INTE GÄLLER DIG.”

Ändringsklausul

ÄNDRINGAR

”VID INKÖPSTILLFÄLLET KANSKE PROGRAMMET INTE INNEHÅLLER ALLA (ELLER INNEHÅLLER ANDRA) FUNKTIONER ÄN VAD SOM UTLOVATS. FUNKTIONERNA KAN KOMMA ATT FÖRÄNDRAS YTTERLIGARE. I HÄNDELSE AV VÄSENTLIGA ÄNDRINGAR AV MACKEEPER™ KOMMER Kromtech ATT MEDDELA ANVÄNDAREN VIA E-POST OCH/ELLER PROGRAMVARAN OCH/ELLER WEBBPLATSEN.”

Användning av annat lands lagstiftning

”TILLÄMPLIG LAG OCH JURISDIKTION, AVSTÅENDE FRÅN JURYRÄTTEGÅNG”

”Båda parterna bekräftar och samtycker till att detta avtal ska tolkas och upprätthållas enligt Storbritanniens lagar, utan hänsyn till dess bestämmelser om lagkonflikter.”

Twistlösning genom skiljedom

”TILLÄMPLIG LAG OCH JURISDIKTION, AVSTÅENDE FRÅN JURYRÄTTEGÅNG”

”Båda parterna bekräftar och samtycker till att detta avtal ska tolkas och upprätthållas enligt Storbritanniens lagar, utan hänsyn till dess bestämmelser om lagkonflikter. Om eventuella tvister uppstår mellan parterna i samband med detta avtal ska parterna undersöka alla möjligheter att göra upp i godo. Om de inte kan göra upp i godo ska alla tvister avgöras genom skiljedom av International Centre for Dispute Resolution® i enlighet med dess International Dispute Resolution Procedures, ändrade genom aktuell ICDR® Online Protocol for Manufacturer/Supplier Disputes (du hittar International Dispute Resolution Procedures och ICDR Online Protocol for Manufacturer/Supplier Disputes på www.icdr.org). Språket som används i skiljedomsförfarandet ska vara engelska.”⁹⁶

---

⁹⁶ <https://mackeeper.com/eula> (Hämtad 2017-03-21)

Käll- och Litteraturförteckning

Tryckta källor

Litteratur

Bernitz, Ulf (2013). *Standardavtalsrätt*. 8. kompletterade uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Adlercreutz, Axel, Gorton, Lars & Lindell-Frantz, Eva (2016). *Avtalsrätt*. 1,14. uppl. Lund: Juristförlaget

Ramberg, Jan & Ramberg, Christina, *Allmän avtalsrätt*, 10., omarb. och utök. uppl., Wolters Kluwer, Stockholm, 2016

Lehrberg, Bert, *Avtalstolkning: tolkning av avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område*, 6. uppl., Iusté, Uppsala, 2014

Kihlman, Jon (red.), *Elektronisk signering: en antologi*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2013

Lagtext

Svensk

Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

Lag (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler

Lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster

Konsumentköplagen (1990:932)

Marknadsföringslagen (2008:486)

Offentligt tryck från EU

Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)

Rättsfallsregister

Avgöranden från Högsta domstolen

NJA 2011 s. 600

NJA 2001 s. 255

NJA 2001 s. 750

NJA 1981 s. 711

Marknadsdomstolens avgörande

MD 2009:35

SOU

SOU 1974:83, Generalklausul i förmögenhetsrätten

Riksdagstryck

Proposition 1975/76:81, *förslag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, m.m.*

Proposition 1994/95:17, *oskäliga avtalsvillkor m.m. Införlivande med svensk rätt av EG:s direktiv om oskäliga avtalsvillkor i konsumentförhållanden.*

Elektroniska källor

Webbsidor

<https://www.setterwalls.se/Global/ELEKTRONISK%20SIGNERING%20CH%2004.pdf>, hämtad 2017-03-21 kl. 16.00.

<http://www.konsumentverket.se/for-foretag/avtal-och-mallar/avtalsvillkorslagen/>, hämtad 2017-04-08 kl. 15.00.

<http://www.konsumentverket.se/for-foretag/marknadsforing/god-marknadsforingssed/>,
hämtad 2017-04-10 kl. 13.00

<http://www.konsumenteuropa.se/sv/amnesomraden/e-handel/tips-for-naringsidkare/checklist-for-traders/tillamplig-lag/>, hämtad 2017-04-09 kl. 14.30.

<https://www.facebook.com/legal/terms>, hämtad 2017-03-21 kl. 15.30

<https://mackeeper.com/eula>, hämtad 2017-03-21 kl. 14.00

<http://www.apple.com/legal/internet-services/itunes/se/terms.html>, hämtad 2017-03-21 kl. 14.30.

<http://skyddosakerhet.se/fraga-advokaten/vad-innebar-ett-skiljeforfarande-vad-ar-skillnaden-mot-process-i-domstol/>, hämtad 2017-03-21 kl. 13.15.

<http://www.domstol.se/Ladda-ner--bestall/Domar-beslut-och-handlingar/Marknadsdomstolens-avgoranden/>, hämtad 2017-05-22 kl. 14.00

http://juridiskpublikation.se/wp-content/uploads/2014/10/12011_Richard-Nordquist.pdf,
hämtad 2017-05-22 kl. 16.45

<http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domstolarna/Patent--och-marknadsdomstolarna/>, hämtad 2017-05-23 kl. 08.50

<https://lagen.nu/begrepp/Upps%C3%A5t>, hämtad 2017-05-23 kl. 12.30

<http://www.konsumentverket.se/for-foretag/avtal-och-mallar/avtalsvillkorslagen/>, hämtad 2017-05-24 kl. 9.30

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/jan-hellner>, hämtad 2017-05-24 kl. 11.00

<https://lagen.nu/begrepp/Accept>, hämtad 2017-05-24 kl. 15.25

<https://lagen.nu/begrepp/Anbud>, hämtad 2017-05-24 kl.15.30

<https://lagen.nu/begrepp/V%C3%A5rds%C3%B6shet>, hämtad 2017-05-24 kl. 15.40

https://lagen.nu/begrepp/Dispositiv_lag, hämtad 2017-06-14 kl. 10.00